

Sygn. akt XXV C 234/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR (del.) Paweł Duda

Protokolant: sekretarz sądowy Arkadiusz Połaniecki

po rozpoznaniu w dniu 4 maja 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad**

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. na rzecz Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwotę 517,81 zł (pięćset siedemnaście złotych osiemdziesiąt jeden groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania i na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. nakazuje pobrać od (...)

z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 598,99 zł (pięćset dziewięćdziesiąt osiem złotych dziewięćdziesiąt dziewięć groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt XXV C 234/15

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 13 maja 2016 r.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. pozwem z 18 grudnia 2014 r. (data nadania na poczcie) wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwoty 158.784,67 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 20 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powód wskazał, że łączyła go z (...) Ltd. umowa o roboty budowlane z dnia 22 lutego 2012 r., na podstawie której, jako podwykonawca, wykonywał roboty budowlane w ramach realizacji zadania „Budowa Autostrady (...) T.-S., węzeł K. – węzeł S. od km 215+850 do km 245+800”, którego inwestorem był Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad. Za wykonane prace powód wystawił faktury VAT na łączną kwotę 158.784,67 zł brutto. Mimo wykonania robót budowlanych, potwierdzonych bezusterkowymi protokołami odbioru oraz oświadczeniami przedstawicieli wykonawcy (...) Sp. z o.o., powód nie

otrzymał należnego mu wynagrodzenia. Wobec tego powód zwrócił się do inwestora o wypłatę wynagrodzenia na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. Mimo przedstawienia przez powoda wymaganych dokumentów, pozwany odmówił wypłaty wskazując na brak określenia i potwierdzenia zakresu oraz ilości wykonanych robót, a także stwierdzenia przez personel firmy zarządzającej i prowadzącej nadzór, że roboty te były objęte kontraktem zamawiającego z wykonawcą. Stanowisko zamawiającego jest przejawem nieuprawnionego i nadmiernego formalizmu, a ponadto pozbawione jest jakichkolwiek podstaw faktycznych w sytuacji, gdy pozwany uznał swoją odpowiedzialność za wykonane przez powoda roboty na sąsiednim odcinku budowanej autostrady.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Pozwany zakwestionował powództwo co do zasady i co do wysokości. Podniósł, że powód nie był zatwierdzonym dalszym podwykonawcą, nie wykazał, że realizowane przez niego prace stanowiły roboty budowlane oraz nie przedstawił dowodów na wykonanie przez niego prac, terminowości ich wykonania oraz zasadności i wymagalności żądanego wynagrodzenia. W ocenie pozwanego, z treści przedłożonego przez powoda Protokołu negocjacji z dnia 22 lutego 2012 r. nie wynika, że (...) Sp. z o.o. łączyła z powodem umowa o roboty budowlane, a dokument ten wskazuje, że prace zlecone powodowi miały charakter świadczenia usług, ewentualnie dostawy surowca, a nie wykonania robót budowlanych. W Protokole tym określona została jedynie cena jednostkowa, natomiast brakuje w nim wskazania ilości robót, jak i wynagrodzenia za nie. Powód nie wykazał ilości i wartości prac, za których wykonanie domaga się zapłaty. Powód nie był też zatwierdzonym podwykonawcą. Wykonawca ani jego podwykonawca (...) Sp. z o.o. nie przedstawili zamawiającemu do akceptacji Protokołu z dnia z 22 lutego 2012 r., ani żadnego innego dokumentu wskazującego na zlecenie prac powodowi przez (...) (...)

Sp. z o.o. (...) nie znał treści Protokołu z dnia 22 lutego 2012 r., nie posiadał wiedzy o wykonywaniu prac przez powoda, ani o istotnych postanowieniach umowy. Przedstawione przez powoda dokumenty nie potwierdzają, żeby zamawiający zgadzał się, choćby w sposób dorozumiany, na obecność powoda na placu budowy. Raporty dzienne nie zawierają potwierdzenia odbioru prac przez nadzór. Z załączonych dokumentów nie wynika, której umowy oraz którego odcinka autostrady dotyczą wskazane w nich prace. Uniemożliwia to dokonanie potwierdzenia ilości i jakości wykonanych prac. Nie zostały zatem spełnione przesłanki odpowiedzialności inwestora na podstawie art. 647¹ § 5 k.c.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 9 lipca 2010 r. Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, jako Zamawiający, i konsorcjum firm (...) Ltd. (lider), (...) Ltd. (...) S.A., jako Wykonawca, zawarli w trybie zamówienia publicznego umowę na wykonanie robót polegających na „Budowie autostrady (...) T. – S. od km 215+850 do km 245+800 węzeł K. – węzeł S.”, zwaną dalej (...) lub „kontraktem głównym”. Integralną część kontraktu stanowiły m.in. Szczególne Warunki Kontraktu i „Warunki kontraktu na budowę dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez zamawiającego” – pierwsze tłumaczenie wydania (...) 1999. (umowa nr (...) z dnia 09.07.2010 r. – k. 111-115, Warunku Kontraktu na budowę dla robót budowlanych i inżynierskich projektowanych przez zamawiającego – Warunki Ogólne wraz z Warunkami Szczególnymi – tekst jednolity – k. 140-183).

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. była podwykonawcą konsorcjum generalnego wykonawcy na przedmiotowej inwestycji budowlanej. (zeznania świadków: P. B. na rozprawie z dnia 1 marca 2016 r. – k. 614-615 i M. M. na rozprawie z dnia 1 marca 2016 r. – k. 615-616).

W dniu 22 lutego 2011 r. (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. podpisali „Krótką umowę negocjacyjną” (ang. M. of the W. of N.), w której ustalono zakres robót oferowanych kontrahentowi (...) (...)

Sp. z o.o. przez podwykonawcę (...) Sp. z o.o. do wykonania na przedmiotowej inwestycji drogowej, według następujących warunków:

- Oferowany zakres robót: maszyny z operatorami i paliwem oraz sprawowanie nadzoru nad wykonaniem stabilizacji gruntu w miejscu inwestycji.
- Uzgodniona cena jednostkowa wykonania zaoferowanych robót wynosi 1,65 PLN/m² warstwy do grubości 40 cm stabilizacji gruntu.
- Wartość ostateczna oferty zostanie określona na podstawie mnożenia ceny jednostkowej przez powierzchnię podlegającą stabilizacji, potwierdzoną pomiarami geodezyjnymi.
- Do wartości netto zgodnie zostanie doliczony podatek VAT i wykazany na fakturze VAT.
- Zmiany zakresu robót nie zmieniają cen jednostkowych przyjętych do realizacji w niniejszej umowie, ceny te pozostają niezmiennie do zakończenia robót.
- Powierzchnia stabilizacji gruntu nie może być mniejsza niż 6.000 m² (30.000 m² w tygodniu). W razie braku frontu robót 6.000 m² zostanie zapłacone przez 5 dni roboczych w tygodniu (lub wyrównanie do okresu pracy).
- Zapłata zostanie dokonana w złotych polskich, czekiem lub przelewem bankowym.
- Podstawą zapłaty między stronami będzie cena jednostkowa pomnożona przez całkowitą powierzchnię stabilizowaną.
- Wystawianie faktur Kontrahentowi będzie następowało raz w tygodniu, kwota do zapłaty będzie zatwierdzana przez Kontrahenta.
- Kontrahent zapłaci za wykonaną pracę w ciągu 14 dni od dnia otrzymania od Podwykonawcy prawidłowo wystawionej faktury VAT.
- Kontrahent zatrzyma 5 % wartości każdej faktury jako zabezpieczenie dobrego wykonania umowy.
- Kontrahent wypłaci zatrzymane kwoty wraz z płatnością ostatniej faktury.
- Zatrzymana kwota miała zostać wypłacona wraz z płatnością ostatniej faktury.
- Niniejsza umowa stanowi ofertę w rozumieniu art. 66-70 Kodeksu cywilnego i wiąże Podwykonawcę z Kontrahentem od daty jej podpisania.

(„M. of the W. of N.” wraz z tłumaczeniem z języka angielskiego na język polski – k. 40-41, 458-460).

(...) Sp. z o.o. wykonywała na budowie przedmiotowego odcinka autostrady (...) roboty budowlane w zakresie stabilizacji gruntu. Roboty te polegały na położeniu spoiwa hydraulicznego i jego wymieszeniu z podłożem. Prace w tym zakresie wykonywali na kontrakcie również inni podwykonawcy. Roboty budowlane wykonywane przez powodową spółkę nie podlegały osobnemu odbiorowi jakościowemu przez nadzór. (pismo (...) Ltd. z 02.09.2013 r. – k. 46, oświadczenie pisemne inspektora nadzoru J. P. – k. 60, zeznania świadka J. P. na rozprawie z dnia 4 maja 2016 r. – k. 679-680).

Roboty do obmiaru i do odbioru zgłaszał nadzorowi inwestorskiemu zawsze generalny wykonawca. Inspektorzy nadzoru odbierali roboty od generalnego wykonawcy. Pracownicy spółki (...) nie brali udziału w tych odbiorach. (zeznania świadków na rozprawie z dnia 1 marca 2016 r. T. S. – k. 612 i M. H. – k. 613, zeznania świadka J. P. na rozprawie z dnia 4 maja

2016 r. – k. 679-680).

Wykonanie robót przez powodową spółkę było dokumentowane w raportach dziennych potwierdzanych przez majstra i kierownika budowy z ramienia generalnego wykonawcy. Z raportów dziennych z lipca i sierpnia 2012 r. wynika, że powodowała spółka wykonała – we wskazanych w raportach kilometrażach – następujące ilości stabilizacji gruntu: w dniu 3 lipca 2012 r. 1.831 m², w dniu 6 lipca 2012 r. 3.848 m², w dniu 9 lipca 2012 r. 2.256 m², w dniu 12 lipca 2012 r. 2.317 m², w dniu 13 lipca 2012 r. 2.704 m², w dniu 16 lipca 2012 r. 3.169 m², w dniu 21 lipca 2012 r. 2.048 m², w dniu 21 lipca 2012 r. (w innym kilometrażu) 2.862 m², w dniu 25 lipca 2012 r. 1.730 m², w dniu 26 lipca 2012 r. 1.126 m², w dniu 26 lipca 2012 r. (w innym kilometrażu) 840 m², w dniu 31 lipca 2012 r. 2.884 m², w dniu 2 sierpnia 2012 r. 1.811 m², w dniu 2 sierpnia 2012 r. (w innym kilometrażu) 3.701 m², w dniu 3 sierpnia 2012 r. 1.320 m², w dniu 13 sierpnia 2012 r. 1.200 m², w dniu 13 sierpnia 2012 r. (w innym kilometrażu) 1.568 m², w dniu 14 sierpnia 2012 r. 736 m², w dniu 16 sierpnia 2012 r. 2.136 m², w dniu 22 sierpnia 2012 r. 1.170 m², w dniu 23 sierpnia 2012 r. 4.695 m², w dniu 24 sierpnia 2012 r. 815 m². (raporty dzienne z w/w dat – k. 16-25v., 27-30, 32-38).

Za wykonane w lipcu i sierpniu roboty (...) Sp. z o.o. wystawiła spółce (...) Sp. z o.o. następujące faktury VAT:

- 1) nr (...) z dnia 10 lipca 2012 r. na kwotę 19.791,18 zł brutto, z terminem płatności do 24 lipca 2012 r., za wykonanie 10.265 m² stabilizacji cementem (k. 14),
- 2) nr (...) z dnia 6 sierpnia 2012 r. na kwotę 48.725,05 zł, z terminem płatności do 20 sierpnia 2012 r., za wykonanie 25.272 m² stabilizacji cementem (k. 15),
- 3) nr (...) z dnia 6 sierpnia 2012 r. na kwotę 13.534,74 zł, z terminem płatności do 20 sierpnia 2012 r., za wykonanie 7.020 m² stabilizacji cementem (k. 26),
- 4) nr (...) z dnia 31 sierpnia 2012 r. na kwotę 23.753,27 zł, z terminem płatności do 14 września 2012 r., za wykonanie 12.320 m² stabilizacji cementem (k. 31),
- 5) nr (...) z dnia 5 września 2012 r. na kwotę 52.980,01 zł, z terminem płatności do 19 września 2012 r., za wykonanie stabilizacji cementem (k. 39).

(w/w faktury VAT – k. 14, 15, 26, 31 i 39).

W Rozliczeniu Końcowym Podwykonawcy Krajowego z dnia 10 grudnia 2012 r. podpisanym przez przedstawicieli (...) Sp. z o.o.

i (...) Sp. z o.o. wskazano, że ostateczna kwota kontraktowa brutto za roboty wykonane przez powodową spółkę na budowie autostrady (...) T. – S., odcinek K. – S. wynosi 1.059.600,23 zł i że do zapłaty pozostało 158.784,67 zł. (Rozliczenie Końcowe Podwykonawcy Krajowego z 10.12.2012 r. wraz z załącznikiem – k. 42-44, pisemne oświadczenie przedstawiciela generalnego wykonawcy z 05.09.2013 r. – k. 47).

Funkcję Inżyniera Kontraktu na przedmiotowym kontrakcie pełnił W. K.

a funkcję Inżyniera Rezydenta T. S.. Inżynier Kontraktu ani jego personel nie byli uprawnieni do podejmowania decyzji w przedmiocie zatwierdzania podwykonawców. Inżynier Kontraktu sprawdzał natomiast wnioski o zatwierdzenie podwykonawców

i przedstawiał opinię zamawiającemu. Inspektorzy nadzoru nie brali udziału w opiniowaniu podwykonawców. Decyzje w przedmiocie akceptacji podwykonawców należały do zamawiającego. Powodowa spółka nie była opiniowana przez

Inżyniera Kontraktu w ramach procedury zatwierdzania podwykonawców. (zeznania świadków na rozprawie z dnia 1 marca 2016 r. T. S. – k. 612 M. H. – k. 613, W. K. – k. 614).

(...) Spółka z o.o. nie została zgłoszona zamawiającemu do zatwierdzenia jako podwykonawca na przedmiotowym kontrakcie. Zamawiającemu nie przedstawiono również „Krótkiej umowy negocjacyjnej” z dnia 22 lutego 2011 r. i przedstawiciele zamawiającego nie mieli wiedzy o jej treści. Kierownik projektu z ramienia zamawiającego (P. B.) i inni pracownicy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Ł. po raz pierwszy dowiedzieli się o wykonywaniu robót na kontrakcie przez powodową spółkę po wystąpieniu przez nią do zamawiającego

z wnioskiem o zapłatę wynagrodzenia w ramach odpowiedzialności solidarnej inwestora. (zeznania świadków na rozprawie z dnia 1 marca 2016 r.: T. S. – k. 612, P. B. – k. 614-615 i M. M. – k. 615-616).

Pismem z dnia 24 września 2012 r. spółka (...) wezwała spółkę (...) do zapłaty należności z faktur nr (...) w kwocie łącznej 158.784,25 zł. (pismo powoda z 24.09.2012 r. wraz z potwierdzeniem nadania – k. 45). (...) Sp. z o.o. nie zapłaciła powodowi wynagrodzenia objętego w/w fakturami. (okoliczność uznana za ustaloną na podstawie art. 230 k.p.c. – podana przez powoda w pozwie i nie kwestionowana przez pozwanego).

Pismami z 9 października 2012 r. i 17 października 2012 r. powodowa spółka zgłosiła Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad należności wynikające z wyżej wymienionych faktur w kwocie łącznej 158.784,25 zł do zapłaty przez inwestora w ramach art. 647¹ § 5 k.c. (pisma powoda z 09.10.2012 r. – k. 208-210 i z 17.10.2013 r. z załącznikami – k. 49-55).

W odpowiedzi na zgłoszenie (...) Oddział w Ł. w piśmie z dnia 28 marca 2013 r. poinformowała powoda, że podmiot K.(...)

Sp. z o.o. nie został zgłoszony, a zatem i zatwierdzony na kontrakcie. Ze względu na brak prezentacji wykonawcy na budowie, nawet w sposób dorozumiany (...) nie widzi podstaw do zastosowania art. 647¹ § 5 k.c. Zamawiający ani Inżynier nie mieli wiedzy

o podjęciu się jakichkolwiek robót przez K. Polska na odcinku budowanej autostrady. (...) Sp. z o.o. nie podjęła próby zgłoszenia wnioskodawcy do generalnego wykonawcy. (pismo (...) Oddział w Ł. z 28.03.2013 r. – k. 211-212).

W dniu 6 grudnia 2013 r. na prośbę Kierownika Projektu w biurze Inżyniera Kontraktu odbyło się spotkanie pomiędzy przedstawicielami spółki (...)

a inspektorami nadzoru robót drogowych M. H. i J. P..

W czasie tego spotkania J. P. dowiedział się od prokurenta spółki (...), że firma ta podpisała umowę z wykonawcą i wykonywała prace na odcinku autostrady, gdzie on był inspektorem. W trakcie spotkania zapoznano się z dokumentacją fotograficzną i protokołami odbiorów wewnętrznych i stwierdzono, że dokumentacja fotograficzna, na której zostały uwidocznione pojazdy specjalistyczne z logo K. wraz z jej pracownikami, potwierdza ich wykorzystanie na budowie i prowadzenie prac na odcinku S. – K. autostrady (...) przez firmę (...), czego nie potwierdzają jednak żadne oficjalne dokumenty kontraktowe, gdyż firma ta nie była zgłoszona

i zatwierdzona przez generalnego wykonawcę. Podczas spotkania inspektor nadzoru J. P. stwierdził brak możliwości potwierdzenia zakresu wykonanych prac, gdyż przedstawione przez prokurenta dokumenty nie są sygnowane przez generalnego wykonawcę ani przez nadzór inwestorski i nie spełniają podstawowych wymogów odbiorowych. (e-mail J. P. z 08.01.2014 r. – k. 205, zeznania świadka M. H.

na rozprawie z dnia 1 marca 2016 r. – k. 613, zeznania świadka J. P.

na rozprawie z dnia 4 maja 2016 r. – k. 679-680).

Przy pismach z dnia 21 stycznia 2014 r. i z dnia 26 marca 2014 r. powód przesłał (...) kopię e-maila z dnia 8 stycznia 2014 r. i oświadczenie sporządzone przez inspektora nadzoru J. P., w którym inspektor – na podstawie dokumentacji fotograficznej i dokumentów przedstawionych przez powoda – potwierdził wykonywanie robót na kontrakcie przez spółkę (...). (pisma powoda z 21.01.2014 r.

z załącznikiem – k. 204-205 i z 26.03.2014 r. z dołączonym oświadczeniem J. P. – k. 206-207).

Pismem z dnia 10 kwietnia 2014 r. (...) Oddział w Ł. zwróciła się do konsultanta – konsorcjum firm (...) S.A. i (...) Sp. z o.o., który wykonywał na rzecz zamawiającego usługę zarządzania kontraktem (nadzoru inwestorskiego), o potwierdzenie (lub stwierdzenie, że konsultant nie ma podstaw do takiego potwierdzenia), asortymentu robót i ilości prac wykonanych na kontrakcie przez firmę (...), w odniesieniu do oświadczenia J. P., które załączono do tego pisma. (pismo (...) z 10.04.2014 r. – k. 57).

Pismem z dnia 15 maja 2014 r. (...) poinformowała powoda, że nie otrzymała jeszcze potwierdzenia przez firmę, która prowadziła nadzór i zarządzanie kontraktem, wykonania robót przez powodową spółkę. Wobec tego dalsze procedowanie wniosku zostało wstrzymane do momentu otrzymania określenia i potwierdzenia zakresu i ilości robót ze strony nadzoru. (pismo (...) z 15.05.2014 r. – k.59).

Pismem z dnia 5 sierpnia 2014 r. powód skierował do (...) ostateczne wezwanie do zapłaty. (pismo powoda z 05.08.2014 r. – k. 61).

(...) w piśmie z dnia 15 września 2014 r. podtrzymała swoje stanowisko o braku podstaw do pozytywnego rozpatrzenia wniosku i wypłaty powodowi wnioskowanej kwoty w ramach solidarnej odpowiedzialności inwestora. (pismo (...) z 15.09.2014 r. – k. 56).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Sąd dał wiarę obiektywnym dowodom z wymienionych dokumentów, jako że nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności i nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Zwrócić należy uwagę, że z dokumentów stanowiących materiał dowodowy sprawy wynika jednoznacznie, że powodowa spółka wykonała na przedmiotowej inwestycji drogowej roboty budowlane w zakresie stabilizacji gruntu na zlecenie spółki (...) Sp. z o.o.

i że nie otrzymała wynagrodzenia za potwierdzone przez wykonawcę roboty w kwocie łącznej 158.784,67 zł dochodzonej pozwem. Fakt realizacji robót na kontrakcie przez powoda potwierdził również w złożonych zeznaniach świadek J. P..

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków T. S., M. H., W. K., J. P., P. B. i M. M., w których świadkowie ci opisali procedury odbiorów robót w ramach kontraktu głównego, procedury zgłaszania i zatwierdzenia podwykonawców oraz wskazali na brak zgłoszenia powodowej spółki (...) i zamawiającemu jako podwykonawcy na spornym odcinku budowanej autostrady (...), a także brak znajomości przez te podmioty warunków umowy, na podstawie której powód realizował roboty. Zeznania tych osób były wzajemnie zgodne, korespondowały z dowodami z dokumentów przywołanymi wyżej w uzasadnieniu, składając się wraz z nimi na spójną i logiczną całość, zatem nie budziły wątpliwości.

Sąd nie dokonał ustaleń faktycznych na podstawie zeznań świadka A. S. (k. 616), bowiem nie brał on udziału w realizacji kontraktu na budowę tego odcinka autostrady i nie przekazał żadnych informacji istotnych dla rozstrzygnięcia.

Sąd oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka M. W.. Dowód ten był spóźniony w świetle regulacji art. 207 § 6 k.p.c., bowiem nie został zgłoszony przez powoda w pozwie, lecz dopiero na ostatniej rozprawie z dnia 4 maja 2016 r. Jego dopuszczenie prowadziłoby do przedłużenia postępowania, ponieważ w celu jego przeprowadzenia należałoby odroczyć w/w rozprawę. Ponadto okoliczności faktyczne, na jakie został zgłoszony ten dowód, tj. wykonywanie robót na przedmiotowym odcinku autostrady (...) przez powodową spółkę, został już wykazany przeprowadzonymi do tej pory dowodami. W tej sytuacji przeprowadzanie tego dowodu nie było już potrzebne.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 647¹ § 5 k.c. zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Analiza przepisu art. 647¹ § 2-5 k.c. prowadzi do wniosku, że do powstania odpowiedzialności solidarnej inwestora (z generalnym wykonawcą wobec podwykonawcy lub dalszego podwykonawcy) potrzebne jest spełnienie dwóch warunków: 1) zawarcie przez wykonawcę z podwykonawcą (przez podwykonawcę z dalszym podwykonawcą) umowy, której przedmiotem jest wykonanie robót budowlanych, przy czym wymagana jest forma pisemna umowy pod rygorem nieważności (art. 647¹ § 4 k.c.), 2) wyrażenie przez inwestora zgody na zawarcie tej umowy (art. 647¹ § 2 k.c.).

Do zawarcia przez podwykonawcę umowy z dalszym podwykonawcą jest wymagana zgoda inwestora i wykonawcy (art. 647¹ § 3 k.c.). Umowa z podwykonawcą spełnia warunki umowy podwykonawczej w rozumieniu art. 647¹ § 1 k.c., jeżeli prace zrealizowane przez podwykonawcę prowadzić będą do wykonania danego obiektu, stanowiąc część składową finalnego rezultatu, to jest gdy rezultat świadczenia podwykonawcy stał się składnikiem świadczenia wykonawcy wobec inwestora w ramach umowy o roboty budowlane, przy czym w sensie prawnym umowa taka może zostać zakwalifikowana także jako umowa o dzieło. (por. orz. SN z 17.10.2008 r., I CSK 106/08, Biul. SN 2009/3/9, Sądu Apelacyjnego

w K. z 25.04.2014 r., I ACa 244/14, Lex nr 1563514, Sądu Apelacyjnego w S. z dnia 03.07.2014 r., I ACa 242/14, Lex nr 1509109).

Zgoda inwestora na zawarcie umowy podwykonawczej (dalszej umowy podwykonawczej) może być wyrażona w sposób bierny (pasywny) oraz czynny (aktywny). Wyrażenie zgody w sposób bierny objawia się brakiem zgłoszenia na piśmie sprzeciwu lub zastrzeżeń w terminie 14 dni od przedstawienia mu przez wykonawcę umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z częścią dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie (art. 647¹ § 2 k.c.). Wyrażenie zgody w sposób czynny może nastąpić w sposób wyraźny pisemnie lub ustnie albo poprzez inne zachowanie inwestora, które w sposób dostateczny ujawnia jego wolę (art. 60 k.c.), w tym poprzez czynności faktyczne (w sposób dorozumiany), np. przez tolerowanie podwykonawcy na placu budowy, dokonywanie wpisów w jego dzienniku budowy, odbieranie od niego robót oraz dokonywanie podobnych czynności. Zgoda wyrażona w sposób dorozumiany jest jednak skuteczna jedynie wówczas, gdy inwestor znał nie tylko osobę podwykonawcy, ale także wszystkie istotne postanowienia konkretnej umowy łączącej podwykonawcę z wykonawcą (lub dalszego podwykonawcę z podwykonawcą), a szczególnie te, które decydują o wysokości wynagrodzenia podwykonawcy. Informacje na ten temat nie muszą pochodzić z przedstawionego inwestorowi tekstu umowy, lecz mogą wynikać z innych źródeł. Wiedza inwestora o tym, że konkretny podwykonawca wykonuje określony zakres robót, nie jest wystarczająca do powstania odpowiedzialności inwestora przewidzianej w art. 647¹ § 5 k.c. w zw. z art. 647¹ § 2 k.c., jeżeli nie znał on istotnych postanowień umowy podwykonawczej, decydujących o wynagrodzeniu podwykonawcy. (vide orz. SN z 06.10.2010 r., II CSK 210/10, OSNC 2011/5/59, orz. SN z 04.02.2011 r., III CSK 152/10, Lex nr 11028865, orz. Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 09.02.2015 r., V ACa 798/14, Lex nr 1665773, orz. Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 18.02.2015 r., I ACa 1679/14, Lex nr 1667566, orz. Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 30.04.2015 r., I ACa 1749/14, Lex nr 1712681, orz. Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 08.05.2015 r., I ACa 42/15, Lex nr 1733656).

Przenosząc powyższe założenia na grunt niniejszej sprawy należy wskazać w pierwszym rzędzie, że (...) Sp. z o.o. wykonała na przedmiotowej inwestycji roboty budowlane polegające na stabilizacji gruntu, na zlecenie podwykonawcy (...) Sp. z o.o. Roboty powoda stały się częścią zrealizowanej przez wykonawcę inwestycji drogowej. Powód nie otrzymał wynagrodzenia za część robót, objętych fakturami stanowiącymi przedmiot pozwu, na kwotę łączną 158.784,67 zł, która została potwierdzona przez przedstawicieli spółki (...), jako należna powodowi. Okoliczności te zostały stwierdzone w przywołanych wyżej Raportach dziennych, Rozliczeniu

Końcowym Podwykonawcy Krajowego i fakturach. Niezasadne były zatem zarzuty pozwanego, że na podstawie złożonych przez powoda dokumentów nie da się ustalić ilości i wartości robót powoda.

Nie zostały jednak spełnione pozostałe przesłanki niezbędne do powstania solidarnej odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia powoda jako dalszego podwykonawcy. Po pierwsze, nie został zachowany warunek zawarcia umowy podwykonawczej o roboty budowlane na piśmie, przewidziany w art. 647¹ § 4 k.c., którego spełnienie jest konieczne do powstania odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia dalszego podwykonawcy. Jako podstawę stosunku prawnego nawiązanego

ze spółką (...) powód przywołał „Krótką umowę negocjacyjną” („M. of the W. o N.”) z dnia 22 lutego 2012 r. Zwrócić trzeba jednak uwagę, że dokument ten nie zawiera elementów przedmiotowo istotnych umowy o roboty budowlane, bowiem wskazany w niej zakres robót spółki (...) obejmuje „maszyny

z operatorami i paliwem oraz sprawowanie nadzoru nad wykonaniem stabilizacji gruntu

w miejscu inwestycji”, a nie roboty budowlane, które stają się składnikiem obiektu budowlanego, do którego oddania zobowiązał się wykonawca (art. 647 k.c.) w ramach kontraktu głównego. Chociaż powodowa spółka wykonywała faktycznie na przedmiotowej inwestycji roboty budowlane – polegające na stabilizacji gruntu – to jednak taki zakres powierzonych jej robót nie został wskazany w treści przywołanej „Krótkiej umowy negocjacyjnej”. Nie znalazło się też w niej zobowiązanie powodowej spółki do wykonania tego rodzaju robót. Ponadto dokument ten nie zawiera innych istotnych postanowień, które decydują o zakresie odpowiedzialności inwestora za wypłatę wynagrodzenia podwykonawcy. Określono w nim bowiem tylko cenę jednostkową za wykonanie zaoferowanych robót. Brak jest jednak określenia ilości robót, jakie powód miał wykonać, a w konsekwencji i wysokości ustalonego wynagrodzenia za te roboty, które to elementy są kluczowe z punktu widzenia odpowiedzialności solidarnej inwestora. Ze względu na powyższe braki „Krótka umowa negocjacyjna” nie czyni zadość wymogowi formy pisemnej umowy podwykonawczej. Już

z tej przyczyny w rozpatrywanej sprawie nie mogła powstać po stronie inwestora Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad przewidziana w art. 647¹ § 5 k.c. odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia powoda za wykonane roboty na spornym odcinku autostrady (...).

Po drugie, pozwany Skarb Państwa nie jest odpowiedzialny względem powoda również ze względu na brak spełnienia drugiej z przesłanek warunkujących odpowiedzialność inwestora za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy, w postaci zgody inwestora na zawarcie umowy podwykonawczej z powodem. W rozpatrywanej sprawie było okolicznością bezsporną, że powód nie został zgłoszony pozwanemu na przedmiotowym kontrakcie jako dalszy podwykonawca oraz że pozwany nie wyraził zgody na zawarcie umowy z powodem

w sposób czynny wyraźny. Skoro pozwanemu nie została przedstawiona umowa podwykonawcza z powodem lub jej projekt ani odpowiednia część dokumentacji dotyczącej wykonania robót określonych w umowie lub projekcie – stosownie do art. 647¹ § 2 k.c. –

to nie mogło też dojść do wyrażenia zgody w sposób bierny. Powód nie udowodnił również, żeby pozwany wyraził wymaganą zgodę w sposób dorozumiany (przez czynności konkludentne). Jak już wskazano, dla uznania, że zgoda wyrażona została w sposób dorozumiany, konieczne byłoby wykazanie nie tylko, że inwestor znał osobę podwykonawcy, ale także wszystkie istotne postanowienia konkretnej umowy podwykonawczej, a szczególnie te, które decydują o wysokości wynagrodzenia podwykonawcy. Z żadnego z dowodów zgromadzonych w sprawie nie wynika, żeby te warunki zostały spełnione w analizowanym przypadku. Nie zostały ujawnione bowiem żadne takie zachowania przedstawicieli pozwanego – umocowanych do składania w imieniu inwestora oświadczeń woli w ramach przedmiotowego kontraktu – z których by wynikało, że wiedzą o wykonywaniu określonych robót przez pracowników spółki (...) na budowie przedmiotowego odcinka autostrady i fakt ten akceptują. W szczególności odbiory robót z zakresu stabilizacji gruntu dokonywane były przez inspektorów nadzoru od generalnego wykonawcy, a nie od powodowej spółki, a przy tym inspektorzy nadzoru nie są uprawnieni do składania w imieniu inwestora oświadczenia woli w przedmiocie zgody na zawarcie umowy podwykonawczej (nic takiego nie wynika z dowodów zgromadzonych w sprawie). Tym bardziej nie udowodniono, żeby pozwany znał warunki spornej umowy podwykonawczej, zwłaszcza co do wynagrodzenia za roboty ustalonego przez spółkę (...) ze spółką (...). Brak było dowodów wykazujących, że

inwestorowi zostały zaprezentowane warunki tej umowy podwykonawczej przez którąkolwiek ze stron tej umowy lub przez generalnego wykonawcę. Dlatego w okolicznościach rozpatrywanej sprawy nie było podstaw do przyjęcia, że pozwany wyraził zgodę na zawarcie umowy podwykonawczej z powodem w postaci domniemanego oświadczenia woli. W rezultacie nie powstała odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa za zapłatę wynagrodzenia powoda jako dalszego podwykonawcy.

Mając to na uwadze Sąd oddalił powództwo w pkt. I sentencji wyroku na podstawie powołanych przepisów.

Orzekając o kosztach postępowania w pkt. II sentencji wyroku Sąd kierował się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. Powód, jako przegrywający sprawę, obowiązany jest zwrócić pozwanemu koszty postępowania niezbędne do celowej obrony w kwocie łącznej 4.117,81 zł, w skład której wchodzi uiszczone przez pozwanego koszty tłumaczenia dokumentów dla przypozywanych mających siedzibę poza granicami Polski w wysokości 517,81 zł oraz koszty zastępstwa procesowego pozwanego w wysokości 3.600 zł, ustalonej stosownie do § 6 pkt 6 w zw. z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 461) w zw. z art. 99 k.p.c., z tym że koszty zastępstwa procesowego pozwanego należało zasądzić na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, stosownie do art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 1150).

Nieuiszczone przez strony koszty sądowe, tj. należności świadków z tytułu zwrotu kosztów podróży w kwocie łącznej 598,99 zł, wyłożone tymczasowo przez Skarb Państwa, ze względu na wynik sprawy, Sąd w pkt. III sentencji wyroku na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2010 r., nr 90, poz. 594) nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie.